

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (descriptive correlational research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพและความเครียดของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจิตเวช พร้อมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจิตเวช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช สังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 10 โรงพยาบาล คือโรงพยาบาลศรีธัญญา โรงพยาบาลนิตติจิตเวช โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ โรงพยาบาลสวนปรุง โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ และโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา โดยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการ รวมทั้งหมด 500 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการคำนวณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตร ยามานะ (Yamane, 1970 อ้างใน ประทองกรรณสูตร, 2534) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 222 คน และเนื่องจากคาดว่าจะมีผู้ไม่ส่งแบบสอบถามคืน ร้อยละ 20 ผู้วิจัยได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างจากเดิมอีก 44 คน เป็น 266 คน ตามสูตรประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะหายไป (Lameshow, Hosmer, Klar, & Lwanga, 1990 อ้างใน จีระพร แคนเชดต์, 2543)

2. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) มีขั้นตอนดังนี้

- 2.1 แบ่งกลุ่มโรงพยาบาลตามพื้นที่ทางภาคภูมิศาสตร์ ได้ 4 ภาคคือ 1) ภาคเหนือ จำนวน 1 โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลสวนปรุง 2) ภาคกลางจำนวน 4 โรงพยาบาล ได้แก่ โรง

พยาบาลศรีรัษฎา โรงพยาบาลนิติจิตเวช โรงพยาบาลสมเด็จพระยา โรงพยาบาลจิตเวช นครสวรรค์ 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 4 โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ และ 4) ภาคใต้จำนวน 1 โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ ตามลำดับ

2.2 คำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค จำนวนตัวอย่างที่ได้ คือ ภาคเหนือ 38 คน ภาคกลาง 116 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 77 คน และภาคใต้ 35 คน

2.3 สุ่มโรงพยาบาลในแต่ละภาคให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามที่คำนวณได้ ดังนี้ ภาคเหนือและภาคใต้มีภาคละ 1 โรงพยาบาล จึงไม่ต้องการสุ่ม ส่วนภาคกลางสุ่มได้ 2 โรงพยาบาลคือ โรงพยาบาลศรีรัษฎาและโรงพยาบาลสมเด็จพระยา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสุ่มได้ 2 โรงพยาบาลคือ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นและโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์

2.4 สุ่มกลุ่มตัวอย่างของพยาบาลวิชาชีพตามโรงพยาบาลที่สุ่มออกมาได้โดยนำรายชื่อประชากรพยาบาลวิชาชีพมาทำรหัสและนำมาสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีการจับสลากแบบไม่แทนที่ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างของพยาบาลวิชาชีพดังนี้ โรงพยาบาลสวนปรุง 38 คน โรงพยาบาลศรีรัษฎา 86 คน โรงพยาบาลสมเด็จพระยา 30 คน โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น 22 คน โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ 55 คน และโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ 35 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 266 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ สวานส์เบิร์ก (Swansburg, 1996) และแบบประเมินความเครียดของพยาบาลวิชาชีพของ พิมพกา สุขกุล (2535)

ลักษณะของเครื่องมือ ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ สถานภาพสมรส วุฒิต่างการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจิตเวช ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 36 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็น 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3 คะแนน
เห็นด้วยมาก	4 คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5 คะแนน

ในการแปลผลคะแนนการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพติดจากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม โดยแบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ ตามเกณฑ์ของ Theoretical range score หรือ absolute scale (อ้างใน ถัดดา ตันกันทะ, 2540) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
1.00-2.33 หมายถึง	มีส่วนร่วมในการบริหารงานน้อย
2.34-3.66 หมายถึง	มีส่วนร่วมในการบริหารงานปานกลาง
3.67-5.00 หมายถึง	มีส่วนร่วมในการบริหารงานมาก

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความเครียดของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจิตเวช ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็น 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
ไม่มีเลย	0
นานๆครั้ง	1
บ่อย	2
บ่อยมาก	3
บ่อยมากที่สุด	4

ในการแปลผลคะแนนความเครียด ติดจากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบประเมิน โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามการแบ่งของ พิมพกา สุขกุล (2535) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเครียด
0-0.49 หมายถึง	มีความเครียดต่ำที่สุด
0.5-1.49 หมายถึง	มีความเครียดต่ำ
1.5-2.49 หมายถึง	มีความเครียดปานกลาง
2.5-3.49 หมายถึง	มีความเครียดสูง
3.5-4.00 หมายถึง	มีความเครียดสูงที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity)

1. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพที่สร้างขึ้น ไปหาความตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เป็นอาจารย์ด้านการบริหารการพยาบาล 2 ท่าน เป็นอาจารย์ด้านการพยาบาลจิตเวช จำนวน 1 ท่าน และเป็นผู้บริหารทางการพยาบาล จำนวน 2 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแก้ไข ปรับปรุง ตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วหาค่าดัชนีความตรงด้านเนื้อหา (content validity index) ของแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.93

2. แบบประเมินความเครียดของพยาบาลวิชาชีพของ พิมผกา สุขกุล (2535) ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาลจำนวน 7 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลด้านศัลยกรรม 3 ท่าน พยาบาลที่ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัด 2 ท่าน และ นักจิตวิทยาจำนวน 2 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบประเมินก่อนนำไปใช้จริง

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 2 ส่วนคือ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพและแบบประเมินความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจิตเวชที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเท่ากับ 0.94 และแบบประเมินความเครียดของพยาบาลวิชาชีพเท่ากับ 0.89

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจิตเวชที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยทำหนังสือพร้อมส่งแบบสอบถามผ่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลถึงหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลจิตเวช เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามให้กับพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ทุกคน พร้อมกันนั้นผู้วิจัยได้แนบจดหมายแนะนำตัวและขอความร่วมมือจากพยาบาลวิชาชีพตอบแบบสอบถาม และแจ้งให้ทราบว่าในการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามและหน่วยงานแต่อย่างใด คำตอบที่ได้จะเป็นความลับและนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความเต็มใจและสมัครใจที่จะตอบแบบสอบถามให้ และขอความร่วมมือให้ส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยภายใน 3 สัปดาห์

3. ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่ได้แบบสอบถามคืนภายหลังส่งแบบสอบถามไปนานเกิน 3 สัปดาห์ ผู้วิจัยจะติดตามแบบสอบถามคืนทางโทรศัพท์ผ่านหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล

4. ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นนาน 4 สัปดาห์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืน และมีความครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 235 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.35 ของแบบสอบถามที่ส่งไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science Personal Computer: SPSS/ PC) ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณเป็นร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานและความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ วิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานและความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ วิเคราะห์โดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) โดยในการแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ (ยูวดี ภาฯ และคณะ, 2537)

- r มีค่า 0 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กัน
- r มีค่า 1 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์
- r มีค่า 0.1 ถึง 0.39 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันน้อย
- r มีค่า 0.4 ถึง 0.79 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันปานกลาง
- r มีค่า 0.8 ถึง 0.99 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันมาก